

this method. Assessment of the performance of situation analysis by trainee teachers can be carried out according to the following criteria: completeness of the analysis (selection of information useful for the analysis); infallibility of analysis (scientific validity of characteristics and estimates); systematic analysis (logical sequence of its implementation). Modeling allows in the walls of agricultural institutions of higher education to create situations close to those that take place in real professional activities, and thus prepare students for it, to develop various professional skills, to form not only cognitive but also professional motives and interests, to give a holistic ideas about future activities and its individual fragments. Training of psychological and industrial orientation involves techniques of psychodrama – an attempt by trainee teachers to play the same role as a teacher of other disciplines, but in a different way – according to their own methodology; analysis – the teacher analyzes the problems with the training group, notes the points in which the participant departed from the planned plan, analyzes the reasons for improvisation and its performance; Teachers' self-study – learning tasks are embodied in self-taught classes when the trainee teacher performs these tasks under the guidance of a guardian, who thus confirms the gradual integration of the trainee into the professional activities of the teacher. Teachers of partial disciplines (partial modules) evaluate the results and give a partial assessment, these partial assessments are calculated as a percentage of the total assessment according to their participation in the whole module.

Key words: forms of organization, teaching professional disciplines, teaching methods, self-knowledge, lectures, virtual learning, analysis of professional situations, socio-psychological training.

УДК 378.011

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.85.20>

Івах С. М.

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИХОВАТЕЛЯ СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У статті акцентується увага на педагогічній майстерності вихователя як важливому чиннику організації освітнього процесу у закладі дошкільної освіти, що передбачає досягнення найвищих результатів (гармонійний і максимальний розвиток особистості дитини) за найменших часових затрат. З'ясовано пряму залежність фахової компетентності вихователя від правильного добору методів та прийомів його професійного впливу на вихованців.

Зазначено, що розвитку педагогічної майстерності вихователя сприяють такі форми взаємодії з дітьми, за яких він створює творчу атмосферу, не нав'язує дошкільникам своєї думки, а виявляє повагу до будь-яких їхніх висловлювань. У зв'язку з цим стверджено, що у своїй роботі висококваліфікований педагог використовує цілий арсенал необхідних форм і засобів задля ефективного налагодження творчого навчально-виховного процесу, спонукаючи тим самим дошкільнят до самостійної пошукової діяльності.

Виокремлено основні бар'єри розвитку педагогічної майстерності вихователя (страх, психологічна інерція) та основні умови їхнього подолання: підвищення рівня методичної роботи в закладі дошкільної освіти, самоосвіта і саморозвиток самого вихователя. Увіражено дієвість у розвитку педагогічної майстерності вихователя принципу діяльнісного навчання, що ґрунтується на творчому пошукові шляхів розв'язання проблемних ситуацій у професійній діяльності та сприяє підвищенню його фахового рівня.

Висвітлено специфіку традиційних (методичні семінари, педагогічні читання, інтерактивні тренінги, тематичні диспути, засідання творчої групи) і нетрадиційних (тека самоосвіти, ринг педагогічної майстерності, панорама творчих задумів, п'ятихвилика майстерності, семінари-паралелі та дзеркальні перегляди) форм, засобів і прийомів методичної роботи закладу дошкільної освіти, що сприяють підвищенню педагогічної майстерності вихователів.

Ключові слова: педагогічна майстерність, заклад дошкільної освіти, освітній процес, вихователь, вихователь-методист, методична робота, самоосвіта, форми і методи підвищення майстерності.

Нині у системі освіти відбуваються досить глибокі перетворення, пов'язані з новими вимогами суспільства до освітніх закладів різних рівнів, новими завданнями, можливостями і змінами самих суб'єктів освітнього процесу в усій складності його сукупної представленості – соціуму, відповідної інституції, самих дітей тощо.

Зазначене зумовлює пріоритетність формування суб'єктності дитини як основного здобувача знань, котрій притаманне творче мислення, креативність, самостійність у прийнятті рішень та адаптування до швидкозмінних умов сучасного життя. З огляду на це необхідно забезпечити підвищення ефективності освітнього процесу, будуючи його на особистісно орієнтованих засадах. Звісно, така модернізація під силу не всім педагогічним колективам, а тільки тим, де працюють справжні майстри своєї справи, позбавлені певних стереотипів, відкриті до змін, готові працювати нестандартно і творчо.

Саме високий професійний рівень вихователя є невід'ємним компонентом та необхідною передумовою успішного перебігу освітнього процесу у сучасних ЗДО, що уможливорює реалізацію його головної мети – формування всебічно розвиненої особистості.

Про важливість зазначеної проблеми свідчить те, що інтерес до неї простежувався в усі історичні епохи, відколи виникла потреба в освіті і в тих, хто міг її донести до інших. Педагогічна майстерність хвилювала Демокріта, Я. А. Коменського, Г. Сковороду, М. Монтессорі, С. Русову, А. Макаренка, В. Сухомлинського та ін. Серед сучасних дослідників, які розробляли теоретичні питання фахової компетентності освітян, – І. Біла [2], Н. Волкова, І. Герасимова, І. Зязюн, Н. Кузьміна, О. Мороз та ін.

Грунтовні дослідження проблеми професійних умінь педагога дошкільного закладу, що стосуються організації ігрової діяльності, здійснили М. Лещенко [10] та ін., у галузі культури мовлення – Н. Гавриш [4], І. Луценко [11] та ін.; створення розвивального середовища, розвитку творчого потенціалу дошкільнят – І. Біла [2], Г. Беленька [1], І. Кіндрат [6] та ін.

Цікаву модель особистості вихователя як носія культури міжособистісної взаємодії запропонував В. Кручек [9]. Основні фахові вміння педагога вітчизняного закладу дошкільної освіти виокремлюють та характеризують З. Крижановська [8] й Л. Тищук [12], увиразнюючи при цьому психологічні аспекти професійної самореалізації фахівців дошкільної освіти. Засадничі принципи педагогічного самовдосконалення стали об'єктом досліджень Т. Кірієнко [7], Л. Тищук [12] та ін. Глибоко й вичерпно аналізують професійну майстерність вихователя сучасного вітчизняного закладу дошкільної освіти Л. Загородня і С. Тітаренко [5].

Отже, актуальність зазначеної проблеми, її практична важливість зумовили вибір теми нашої наукової розвідки, **мета** якої – розкрити методичні аспекти підвищення педагогічної майстерності вихователя в організації освітнього процесу у сучасному закладі дошкільної освіти.

Ефективний перебіг навчання й виховання дошкільників великою мірою залежить від професійного рівня їхнього вихователя, методів та прийомів його педагогічного впливу на дітей. Правильний добір необхідних форм та засобів діяльності сприяє активній взаємодії дорослого з вихованцями. Зазначений процес має вибудовуватися на загальнолюдських, національних та професійних цінностях, а це зі свого боку передбачає наявність у вихователя глибоких і міцних професійних знань та володіння духовно-моральними, національними ціннісними орієнтирами. Адже педагог покликаний стимулювати пізнавальну й емоційну активність дітей дошкільного віку, формувати у них допитливість, мотивацію до пізнання навколишньої дійсності, готовність до самостійної діяльності, до саморозвитку.

А це під силу реалізувати на практиці лише вихователів, діяльність якого характеризується ініціативністю, творчим підходом. Тільки такий педагог відчуває нові життєві тенденції, тримає руку на пульсі часу, добре орієнтується у пріоритетах сучасності, ставиться до своєї роботи як до мистецтва [9, с. 47].

На думку Н. Гавриш, "...для творчого вихователя визначені кимось змістові і процесуальні межі проживання кожного дня без урахування реального стану групи, конкретних дітей, умов, його особистих поглядів і здібностей – справжній тенета, що сковують думку, творчість, ініціативу тощо" [4, с. 11].

Відомо, що високий рівень педагогічної майстерності досягається шляхом постійного вдосконалення методів і форм професійної діяльності, творчого використання педагогічного досвіду, можливостей фахової самореалізації.

Власне, шлях до підвищення професіоналізму кожного педагога полягає у подоланні себе вчорашнього, у постійному саморозвитку, сходженні до власних ідеалів і цінностей у вибраній діяльності, у неперервній роботі над собою, у самоствердженні завдяки власним зусиллям. Іншими словами, суть професійної майстерності педагога полягає у здатності до саморуку, упродовж якого індивід реалізовує свій фаховий потенціал.

Тільки завдяки професійній майстерності дошкільний педагог може творити нове у своїй діяльності, що, як правило, ґрунтується на комбінуванні, видозміні й адаптуванні вже давно відомого до індивідуальних особливостей конкретної дитини-дошкільника. Основною метою зазначених новацій є пошук оригінальних засобів стимулювання дітей до творчої активності, до пізнання навколишньої дійсності, до креативності у повсякденній діяльності.

Високий професіоналізм педагога окреслює нове коло його значимих взаємин із вихованцями, вдосконалює й урізноманітнює ці відносини. Зі свого боку така взаємодія сприяє формуванню нових поведінкових проявів, стилів міжособистісних взаємин та сприяє творчості як самого педагога, так і дітей. Описана співпраця, як правило, відбувається у стані емоційного піднесення, натхнення, радості і веде до продуктивної співтворчості. Своєрідне збагачення як вихователя, так і дитини на духовно-моральному рівні приносить кожному задоволення від співпраці, від свого вкладу в неї, від особистісного зростання учасників освітнього процесу.

Майстерність педагога може зумовити створення т. зв. нового продукту, що є результатом реалізації творчого потенціалу першого. Таким продуктом є новий підхід до роботи з певною віковою групою чи окремою дитиною, оригінальність у створенні розвивального середовища, розробка власного дидактичного матеріалу, глибокі і щирі взаємини між педагогом та вихованцями, між іншими учасниками навчально-виховного процесу.

До речі, професіоналізм того чи іншого педагога слід розглядати не як особливий, самостійний вид здібностей чи окрему модальність. Він проявляється в будь-якому аспекті педагогічної діяльності: плануванні освітньої роботи; підготовці до заняття; упродовж самого заняття, на якому виникає безліч непередбачуваних ситуацій; під час спілкування протягом ігрової або художньої діяльності; організації різних режимних моментів; у процесі взаємодії з батьками вихованців. Тобто під майстерністю ми розуміємо здатність

до самовдосконалення та саморозвитку упродовж виконання професійної діяльності, постійне підвищення її фахового рівня.

У психологічному плані визначальними у структурі майстерності педагога постають тенденція до створення нетрадиційних форм співпраці з дитиною, динамічні зміни у взаєминах між учасниками освітнього процесу та у розвитку вихованця. Адже загальновідомо, що вихователь значною мірою проектує особистість дошкільника, окреслює шляхи її формування, шукає ефективні засоби позитивного педагогічного впливу на неї.

Важливим чинником майстерності педагога є його особистісний саморозвиток, “шлях до самого себе”, що увиразнює його почуття й усвідомлення власних можливостей. Коли вихователь з’ясує свою творчу суть, то він водночас відкриває своє “Я-потенційне”, а також реалізує природну потребу у самовираженні на якісно новому рівні [3, с. 14].

Тобто майстерність як своєрідний “акумулятор” поновлює енергію працівника, наповнює його професійну діяльність новим змістом, забезпечує найвищий рівень активності суб’єкта цієї діяльності, що спрямована на реалізацію його творчого задуму.

Якщо цей процес стимулювати щирим інтересом до дітей та орієнтацією на їхні запити й потреби, то вихователь постійно вдосконалюватиме навчально-освітній процес, реалізуючи нові творчі задуми, породжені упродовж самої педагогічної діяльності. Позитивні почуття й емоції, що виникають у педагога під час творчої активності, підтримують, зберігають та спонукають його до подальшого вдосконалення своєї майстерності.

Моделювання системи підтримки розвитку майстерності педагога у професійній діяльності передбачає кілька чинників.

Перший чинник стосується увиразнення соціальної затребуваності майстерності (шляхом відповідної), а також базисної потреби і готовності до неї. Формування психологічної готовності до майстерності відбувається шляхом зняття у вихователя професійних бар’єрів, що неминуче виникають тоді, коли потрібно вийти за межі усталеної системи координат, зручних методів розв’язання професійного завдання, звичного уявлення про засоби організації діяльності з вихованцями. Науковці виокремлюють два головних бар’єри на шляху культивування у собі потенції до педагогічної майстерності – страх і психологічна інерція (ригідність) [5, с. 104].

Вважаємо, що дуже часто несприйняття педагогом творчих підходів ґрунтується на невірі у власні творчі можливості, страхові перед невизначеністю, нерозумінні потреби або небажанні витратити сили на зміну педагогічних засобів і пошук нових форм роботи з дітьми.

Для усунення перелічених бар’єрів науковці пропонують т. зв. принцип діяльнісного навчання. Його центральним елементом постає “інтенсив”, що передбачає не просто ознайомлення з особливостями професійної майстерності вихователя, а особистісне “проживання у системі злету майстерності”. “Учіння діяльністю” включає спільний творчий пошук вихователями відповідей на спеціально підібрані питання чи шляхів урегулювання змодельованих проблемних ситуацій. Відповідь можна отримати під час колективної дискусії, засобами якої учасники також оволодівають упродовж самого обговорення. Ці прийоми вправляють вихователів у нетрадиційному використанні набутого досвіду, орієнтованого на практичний результат і усвідомлений вибір творчої системи педагогічних цінностей. При цьому стимулюються творчі потенції та закладається позитивна емоційна основа для подальшого розвитку майстерності педагога. Прикладом такої форми роботи є “Тека самоосвіти”, яка передбачає закріплення однієї з актуальних проблем дошкільної освіти за кожним вихователем. Кожен вихователь має визначені певні терміни роботи та звітності за визначеною проблемою. Таким чином, педагоги отримують можливість глибоко “зануритись у проблему”, самостійно визначити шляхи використання здобутої інформації в освітньому процесі закладу дошкільної освіти. Завдяки таким формам роботи, як проблемний стіл, педагогічні читання, інформаційний вівторок, дискусійна обідня перерва, вихователі висвітлюють свої основні напрацювання за досліджуваною темою, доводять її актуальність та обґрунтовують засоби й методи впровадження основних ідей у практику діяльності закладу дошкільної освіти [6, с. 7].

Наголосимо на дієвості зазначених форм, їх ефективності для підвищення майстерності вихователів (як початківців, так і досвідчених), котра невіддільна від обміну новою інформацією, власними педагогічними знахідками, досягненнями, секретами й озвучення їх результативності з метою стимуляції бажання і прагнення до опановування новітніх підходів. Іншими словами, завдяки використанню перелічених форм педагог не лише розповідає про свої досягнення, а й зацікавлює своїх колег ними, спонукає їх до створення власних аналогів, власних педагогічних засобів.

Як правило, майстерність педагога передбачає поєднання нових елементів з його минулим досвідом, на основі якого з’являються нові ідеї та концепції, а також вихід за межі умовностей та консервативних правил, процес співтворчості, спільного пошуку ідей, коли природним шляхом відбувається колективне продукування новаторських ідей.

Власне така система оптимізації майстерності “тут і зараз”, що спрямована на творче розв’язання актуальних психологічних та професійних проблем, стимулює творчість педагогічного колективу загалом і творчу взаємодію окремої особистості з іншими учасниками навчально-виховного процесу зокрема.

Це дає змогу кожному вихователю, незалежно від віку, стажу педагогічної діяльності та індивідуально-психологічних особливостей, працювати над своїм професійним ростом, постійно прагнути до самовдосконалення, якому немає меж, до творчості заради майбутнього своїх вихованців.

Сприяє підтримці та розвитку майстерності педагогічних працівників закладу дошкільної освіти і активізація творчості у системах “педагог – вихованець”, “дитина – однолітки”, “дитина – навчальний матеріал”, “дитина – батьки”, у яких реалізується професійна діяльність педагога. Із цією метою у ЗДО використовують такі форми й методи роботи, як ринг педмайстерності, панорама творчих задумів, п’ятихвилинка майстерності. Власне, їх використання дає змогу вихователю оперативно орієнтуватися в міжособистісних стосунках, творчих здібностях окремої дитини і дитячого колективу загалом, ураховувати їх готовність до творчої взаємодії, уміння займатися колективною творчістю, а також свідомо використовувати педагогічний інструментарій, адаптувати його до конкретної ситуації та творчих можливостей конкретного вихованця [12, с. 21].

Суттєвим чинником підвищення професійної майстерності вихователя ЗДО є конструктивне врегулювання ним суперечностей в освітньому середовищі, налагодження атмосфери співпраці, в якій проявляють творчу активність як він сам, так і його вихованці та їхні батьки. У зв’язку з цим актуалізується пошук нових форм співтворчості, гармонізації взаємин у педагогічному колективі закладу дошкільної освіти.

Зважаючи на ці завдання, значна увага має приділятися психокорекції як одному із психологічних чинників активізації майстерності кожного педагога. Під особливу увагою вихователя-методиста тут мають перебувати вихователі такої найбільш численної категорії, як “невпевнені у своїх можливостях”. Для підвищення рівня їхньої майстерності вихователь-методист насамперед має спрямовувати свої зусилля на зміни у їхньому саморозумінні та поліпшенні “Я-образу”, на підвищення самоповаги. У роботі з такими вихователями необхідно акцентувати на розвитку в них творчого мислення, уяви, фантазії, винахідницької кмітливості у повсякденній практичній діяльності з вихованцями. Найдоцільніший шлях до цього – актуалізація їхнього творчого потенціалу, спрямована на усвідомлення кожним педагогом незатребуваності своїх потенційних можливостей, переосмислення професійного досвіду, перегляд фахових цінностей і забезпечення індивіду успіху в тому чи іншому виді діяльності [7, с. 18].

Поняття “успіх” тлумачать як досягнення, котрі здобуває людина власними зусиллями (хоча це не єдина умова). Ефективна діяльність вихователя, його професійне “акме” перебувають у прямій залежності від досягнутої ним майстерності. Винятковий позитивний результат, тобто успіх, є наслідком поєднання відповідних особистісних зусиль і сприятливих обставин. Головне – не сам успіх, а реакція на нього тих осіб, котрі оточують педагога. Тому для вихователів, яким не вистачає віри у себе, дуже важливе ставлення до них педагогічного колективу та заохочення до зростання фахової майстерності з боку керівництва закладу дошкільної освіти. У цьому контексті вихователю-методисту доцільно використовувати для непевнених у своїх можливостях педпрацівників такі прийоми, як:

- психологічна й методична допомога у формі спільної з методистом, завідувачем чи психологом розробки планів, конспектів, узагальнення матеріалів, підготовки до самоаналізу, виступів на педагогічних радах тощо;

- формування у вихователя з недостатньою вірою у себе прагнення до саморозвитку, самовдосконалення за допомогою методу похвали чи сугестії (навіювання) від авторитетної для нього людини (вихователя-наставника, вихователя-методиста, завідувача). Наприклад, аналізуючи з першим певний творчий прийом, вихователь-методист зазначає, що педагог його вже використовує, але робить це інтуїтивно, епізодично, а може досягти ще кращих результатів, якщо застосовуватиме згаданий прийом більш усвідомлено і системно в інших педагогічних ситуаціях;

- підтримка з боку вихователя-методиста. Заради вдосконалення професійної майстерності педагога вихователь-методист “уболює за нього”, “тримає його сторону” навіть за попередніх результатів роботи, даючи непевненому колезі можливість адаптуватися в новій для нього ролі висококваліфікованого працівника. Адже зрозуміло, що вихователь, який був несміливим у розв’язанні щоденних освітніх завдань і проблем, не зуміє ось так одразу, миттєво набуті фахової майстерності [8, с. 78].

Тому для нього надзвичайно важливою є підтримка колег-вихователів та вихователя-методиста. З цією метою доцільно використовувати роботу в парі з неординарною сильною особистістю. Її сутність полягає в тому, що під впливом досвідченого педагога-напарника непевнений у своїх силах вихователь прагне наслідувати колегу і вносить свій посильний вклад у спільну творчу професійну діяльність, доповнюючи методи свого “наставника”, доводячи його задуми до логічного завершення. Творчим натурам легше вносити пропозиції, розробляти ідеї, а ось деталізувати їх, поетапно реалізовувати і завершувати, як правило, не вистачає терпіння. Збагачуючи свій життєвий досвід алгоритмами творчих форм роботи з дітьми, такий педагог легше досягає успіху, вибирає найбільш оптимальні способи творчого розв’язання тих чи інших професійних завдань. Суттєво сприяють розвитку педагогічної майстерності вихователя такі форми взаємодії з дітьми, за яких дорослий створює творчу атмосферу, не нав’язує дошкільникам своєї думки, а виявляє повагу до будь-яких їхніх висловлювань.

Отже, необхідними умовами професійної майстерності дошкільного педагога є підвищення рівня методичної роботи в закладі дошкільної освіти і самоосвіта і саморозвиток самого вихователя. У цьому контексті

виокремимо найбільш ефективні форми, методи і прийоми як традиційні (методичні семінари, інтерактивні тренінги, тематичні диспути та ін.), так і нетрадиційні (тека самоосвіти, ринг педмайстерності, панорама творчих задумів, п'ятихвилика майстерності, семінари-паралелі та дзеркальні перегляди).

Наголосимо, що для того, аби відповідати вимогам своєї професії й забезпечувати високу якість освітнього процесу, вихователь має прагнути стати не просто професіоналом, а майстром своєї справи, досягати вершин педагогічної майстерності у своїй щоденній діяльності.

Використана література:

1. Беленька Г. В. Вихователь дітей дошкільного віку: становлення фахівця в умовах навчання : монографія. Київ : Світлич, 2006. 304 с.
2. Біла І. До вершин педагогічної майстерності. *Дошкільне виховання*. 2010. № 10. С. 3–5.
3. Бондар Л. Супровід самоосвіти педагогів: уникаємо помилок. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2017. № 11. С. 12–16.
4. Гавриш Н. В., Ліннік О. О. Організовувати, але не обмежувати. Управління розвитком дітей в освітньому середовищі дитсадка. *Дошкільне виховання*. 2013. № 1. С. 8–13.
5. Загородня Л. П., Тітаренко С. А. Педагогічна майстерність вихователя дошкільного закладу : навчальний посібник. Суми : Університетська книга, 2010. 319 с.
6. Кіндрат І. Мотивація до самоосвіти як умова професійного розвитку педагогів. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2017. № 11. С. 4–11.
7. Кірієнко Т. Шляхом зростання майстерності. *Дошкільне виховання*. 2005. № 2. С. 18–19.
8. Крижановська З. Ю. Психологічні аспекти професійної самореалізації фахівців дошкільної освіти. *Практична психологія та соціальна робота*. 2008. № 5. С. 77–79.
9. Кручек В. Модель особистості педагога як носія культури педагогічної взаємодії. *Вісник книжкової палати*. 2009. № 1. С. 46–49.
10. Лещенко М. П. Щастя дитини – єдине щастя на Землі: До проблеми педагогічної майстерності : навчально-методичний посібник: у 2-х ч. Київ : АСМІ, 2003. Ч. 1. 304 с.
11. Луценко І. Педагогічний стиль мовлення. *Дошкільне виховання*. 2000. № 1. С. 9–10.
12. Тишук Л. Творчість як умова особистісного розвитку і підвищення рівня професійної майстерності педагога дошкільного навчального закладу. *Обдарована дитина*. 2008. № 6. С. 19–25.

References:

1. Bielienka H. V. (2006) Vychovatel ditei doshkilnoho viku: stanovlennia fakhivtsia v umovakh navchannia: monohrafiya [Teacher of preschool children: becoming a specialist in terms of learning: a monograph]. Kyiv: Svitych, 304 s. [in Ukrainian].
2. Bila I. (2010) Do vershyn pedahohichnoi maisternosti. *Doshkilne vykhovannia* [To the top of pedagogical skills. Preschool education]. № 10. S. 3–5. [in Ukrainian].
3. Bondar L. (2017) Suprovid samoosvity pedahohiv: unykayemo pomylok. *Vykhovatel-metodyst doshkilnoho zakladu* [Support of self-education of teachers: avoiding mistakes. Teacher-methodologist of preschool institution]. № 11. S. 12–16 [in Ukrainian].
4. Havrysh N. V., Linnik O. O. (2013) Orhanizovuvaty, ale ne obmezhuvaty. Upravlinnia rozvytkom ditei v osvitiomu seredovyshchi dytsadka. *Doshkilne vykhovannia* [Organize, but do not limit. Management of children's development in the educational environment of kindergarten. Preschool education]. № 1. S. 8–13 [in Ukrainian].
5. Zahorodnia L. P., Titarenko S. A. (2010) Pedahohichna maisternist vykhovatelja doshkilnoho zakladu: navchalnyi posibnyk [Pedagogical skills of a preschool teacher: a textbook]. Sumy: University Book. 319 s. [in Ukrainian].
6. Kindrat I. (2017) Motyvatsiya do samoosvity yak umova profesiinoho rozvytku pedahohiv. *Vykhovatel-metodyst doshkilnoho zakladu* [Motivation for self-education as a condition for professional development of teachers. Teacher-methodologist of preschool institution]. № 11. S. 4–11 [in Ukrainian].
7. Kiriienko T. (2005) Shliakhom zrostannia maisternosti. *Doshkilne vykhovannia* [Increasing skills. Preschool education]. № 2. S. 18–19 [in Ukrainian].
8. Kryzhanovska Z. Yu. (2008) Psykholohichni aspekty profesiinoyi samorealizatsii fakhivtsiv doshkilnoi osvity. *Praktychna psykholohiya ta sotsialna robota* [Psychological aspects of professional self-realization of preschool educational specialists. Practical psychology and social work]. № 5. S. 77–79 [in Ukrainian].
9. Kruchek V. (2009) Model osobystosti pedahoha yak nosiya kultury pedahohichnoi vzayemodii. *Visnyk knyzhkovoї palaty* [Model of the teacher's personality as a carrier of the culture of pedagogical interaction. Bulletin of the book chamber]. № 1. S. 46–49 [in Ukrainian].
10. Leshchenko M. P. (2003) Shchastia dytyny – yedynе shchastia na Zemli: Do problem pedahohichnoi maisternosti [Happiness of a child is the only happiness on Earth: To the problem of pedagogical skills]. In 2 parts. Kyiv. Part 1. 304 s. [in Ukrainian].
11. Lutsenko I. (2000) Pedahohichniy styl movlennia. *Doshkilne vykhovannia* [Pedagogical style of speaking. Preschool education]. № 1. P. 9–10. [in Ukrainian].
12. Tyshchuk L. (2008) Tvorchist yak umova osobystisnoho rozvytku i pidvyshchennia rivnia profesiinoyi maisternosti pedahoha doshkilnoho navchalnoho zakladu. *Obdarovana dytyna* [Creativity as a condition of personal development and improving the professional skills of a teacher in a preschool educational institution. A gifted child]. № 6. S. 19–25 [in Ukrainian].

Ivakh S. M. Methodical aspects of improving pedagogical skills of the teacher in a modern preschool institution

In the article, the author lays emphasis on the pedagogical skills of the teacher, as an important factor in organizing the educational process in a preschool educational institution which involves achieving the highest results (harmonious and maximum development of the child's personality) at the lowest time cost. The author has found out the direct dependence of the professional competence of the teacher on the correct choice of methods and techniques of his professional influence on pupils. It has been noted that in his work, a highly qualified teacher uses a whole arsenal of necessary forms and tools for the effective establishment of the creative educational process, encouraging preschoolers to independent search activities.

The author has singled out the main barriers to the development of pedagogical skills of the teacher (fear, psychological inertia) and the main conditions for overcoming them: increasing the level of methodical work in preschool educational institutions, self-education and self-development of the teacher. The effectiveness of the principle of activity learning in the development of pedagogical skills of the teacher has been emphasized, which is based on the creative search for ways to solve problem situations in professional activities and contributes to improvement of his professional level.

The author has determined the specifics of traditional (methodical seminars, pedagogical readings, interactive trainings, thematic debates, creative group meetings) and non-traditional (self-education folder, ring of pedagogical skills, panorama of creative ideas, five minutes' break of skills, seminars-parallels and mirror views, forms and mirror reviews) forms, means and methods of methodical work of the preschool educational institution which help to improve the pedagogical skills of teachers.

Key words: pedagogical skills, preschool educational institution, educational process, teacher, teacher-methodologist, methodical work, self-education, forms and methods of improving skills.

УДК 376.684

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.85.21>

Кір'янова О. В., Долгопол О. О.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ МОВНОЇ ОСВІТИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ

Статтю присвячено обґрунтуванню сутності проблеми мовної освіти іноземних студентів в умовах ЗВО України. Здійснено аналіз наукових джерел із зазначеного питання.

Досліджено наявну дефініцію терміна «іноземний студент» у науковому доробку вчених і нормативно-правовій базі України, встановлено основні відмінності в змісті цих понять. Проаналізовано низку вітчизняних законодавчих документів у контексті мовної освіти іноземних громадян в Україні, а саме: Закон України «Про освіту», «Про вищу освіту», Постанову КМУ № 729 від 12 вересня 2018 року «Питання здобуття вищої освіти деякими категоріями осіб», Наказ Міністерства освіти і науки України № 343 «Щодо надання освітніх послуг іноземцям», Концепцію мовної освіти в Україні, якими визначаються правові й організаційні основи освіти іноземних громадян в умовах ЗВО України, незалежно від напрямку підготовки і ступеня освіти.

Детально розглянуто мету та зміст мовної освіти іноземних студентів. Визначено, що основна мета навчання іноземців української мови реалізується в практичних (комунікативних), навчальних і виховних завданнях. Окремі завдання підлягають реалізації тільки за умови досягнення іноземною молоддю певного рівня володіння мовою, тобто очевидно є пріоритетність комунікативної мети навчання іноземних студентів. Ця мета досягається шляхом формування у здобувачів освіти необхідних мовних і мовленнєвих навичок читання, аудіювання, говоріння та письма. Таким чином, мовна підготовка іноземних студентів спрямована на формування їхньої професійно-комунікативної компетентності.

Зазначено, що забезпечення професійно орієнтованої мовної освіти в українських ЗВО передбачає необхідну підготовку на двох рівнях мовної освіти іноземних громадян: базовому та професійно орієнтованому, на кожному з яких відкриваються певні можливості для реалізації спеціальних мовних компетентностей.

Ключові слова: вища освіта, мовна освіта, іноземні студенти, мовна підготовка, компетентність, заклади вищої освіти.

Інтернаціоналізація вищої освіти є однією з провідних сучасних тенденцій і реалізується насамперед через збільшення кількості іноземних студентів, які вибирають Україну як країну для здобуття вищої освіти. Особливості сучасного стану мовної освіти іноземних студентів полягають у модернізації методичної та методологічної освітньої парадигми відповідно до вимог Болонської конвенції і положень загальноєвропейських документів щодо мовної освіти. Одним із визначальних положень Болонського процесу є відповідність рівня освіти в Україні світовим стандартам, а також можливості практичного застосування знань випускників українських ЗВО.

Освіта іноземних студентів – це ключовий чинник становлення Української держави як рівноправного партнера у створенні глобального освітнього простору. Для іноземних громадян, що навчаються в українських ЗВО, українська мова є насамперед мовою соціокультурного середовища, яку необхідно опанувати з метою розвитку навичок міжкультурного спілкування, а також засобом всебічного розвитку й формування їх як майбутніх висококваліфікованих фахівців. Отже, створення та прийняття концепції мовної освіти є базовим складником освіти іноземних громадян в Україні.

Проблема мовної освіти іноземних громадян перебуває в колі зору вітчизняних і закордонних дослідників. Зокрема, деякі аспекти мовної підготовки іноземних студентів представлено в працях О. Черемської, Н. Севериної, Н. Ушакової, В. Дубічинського, О. Тростинської, Л. Левицької, Я. Проскуркіної. Особливості розвитку комунікативних умінь іноземних студентів висвітлено в науковому доробку Є. Пасова та Ю. Юсеф.